

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Nigde Omer Halisdemir University
Univerzita Komenského o v Bratislave
Ханчжоу Дінґін Закордонних Освітніх послуг Ко., Лтд
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
ПЗВО «Київський міжнародний університет»
Маріупольський державний університе
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка

**ХІІІ ГЛУХІВСЬКІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ – 2023.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ
ТА
ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

МАТЕРІАЛИ
*міжнародної науково-практичної інтернет-
конференції молодих учених і студентів*
6–8 грудня 2023 р.

Глухів 2023

**XIII HLUKHIV SCIENTIFIC READINGS - 2023.
TOPICAL ISSUES OF SOCIAL
AND
HUMAN SCIENCES**

MATERIALS
*of the International Scientific and Practical
Internet Conference for Young Scientists and
Students*

December 6–8, 2023

Hlukhiv 2023

Редколегія випуску:

Полякова А. С. — кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін, голова Ради Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Відповідальний секретар:

Дмитренко А. П. — доктор філософії, старший викладач, завідувачка кафедри теорії і методики дошкільної освіти, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Члени редколегії:

Андросенко А. О. — аспірант кафедри технологічної і професійної освіти, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Гричаник Н. І. — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Маринченко Є. О. — доктор філософії, доцент, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій, член Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Мозговий О. С. — аспірант кафедри історії, правознавства та методики навчання, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Підсосонна О. В. — аспірантка кафедри теорії і методики початкової освіти, член наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Тихонова А. П. — доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки і психології початкової освіти ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського НПУ ім О. Довженка (протокол №4 від 06.12.23 р.)

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірці.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.	ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ, РЕГІОНУ	5
СЕКЦІЯ 2.	ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ, НАУЦІ І ТЕХНІЦІ	6
СЕКЦІЯ 3.	ІСТОРІЯ. ФІЛОСОФІЯ	31
СЕКЦІЯ 4.	ПРАВОНАВСТВО. ПОЛІТОЛОГІЯ	64
СЕКЦІЯ 5.	УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ	78
СЕКЦІЯ 6.	ПЕДАГОГІКА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	94
СЕКЦІЯ 7.	ПСИХОЛОГІЯ	118
СЕКЦІЯ 8.	ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	140
СЕКЦІЯ 9.	ЛІНГВІСТИКА (АНГЛІЙСЬКА, НІМЕЦЬКА МОВИ). МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	217
СЕКЦІЯ 10.	БІОЛОГІЯ, ЕКОЛОГІЯ, ЕКОЛОГО- КРАЄЗНАВЧА ОСВІТА, ОХОРОНА ПРИРОДИ	239
СЕКЦІЯ 11.	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ, ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ	252
СЕКЦІЯ 12.	ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА	256
СЕКЦІЯ 13.	ПОЧАТКОВА ОСВІТА	276
СЕКЦІЯ 14.	ДОШКІЛЬНА ОСВІТА	355
СЕКЦІЯ 15.	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	462

обрання позиції, заснованої на цих доказах. Критичне мислення є складовим процесом творчої інтеграції ідей та джерел, переоцінки та перебудови понять та інформації. Воно є активним та інтерактивним процесом пізнання, що відбувається водночас на багатьох рівнях [1].

Вважаємо, що кожен початковий предмет має потенціал для формування критичного мислення. Зокрема під час вивчення біології, однієї із фундаментальних наук про властивості живого, відкривається значний ресурс для відповідного впливу, адже легко можна проілюструвати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язок теорії з практикою. Для цього учням на уроках пропонуємо роботу з кейсами такого типу:

- навчальний кейс з надмірною умовою – стимульний матеріал містить зайві дані, непотрібні для розв'язування, які можуть відволікати від важливих моментів;
- навчальний кейс з неповною умовою – у стимульному матеріалі відсутні деякі дані, необхідні для розв'язування завдання, що не дає можливість одразу дати конкретну відповідь, а потребують інтеграції знань, додаткових обрахунків чи застосування правил, принципів, законів;
- навчальні кейси з суперечливою умовою – стимульний матеріал містить певні суперечності, дані, які необхідно верифікувати, встановити логічну послідовність чи корелятивний зв'язок;
- навчальні кейси з альтернативними варіантами розв'язання – проблема, яку вирішують учні, може мати кілька правильних кінцевих результатів і не вимагає одного конкретного алгоритму.

Використання такого методу на уроках стимулює пізнавальний інтерес здобувачів освіти, зміщує акцент з потреби завчити й відтворити певну інформацію, на можливість відпрацювати, перевірити її в конкретній ситуації, наближеній до реальних життєвих умов. У результаті накопичується досвід знаходити необхідну інформацію та використовувати її під час прийняття рішення.

У новій українській школі інтерес до формування критичного мислення посилюється, тому перспективу подальших досліджень убачаємо в розробленні комплексу навчальних кейсів відповідно до тематичних розділів з біології та оцінюванні їх ефективності.

Література:

1. Ліпман М. С. Чим може бути критичне мислення. *Вісник програм шкільних обмінів*. Харків, 2006. № 27. С. 17-23.

Ямковенко В. О.

*студент факультету фізики,
математики та інформатики*

*Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини*

Науковий керівник – викладач Тітова Л. О.

ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК НАВИЧКА ХХІ СТОЛІТТЯ

Сучасні інформаційні технології не стоять на місці, з кожним днем вони стрімко розвиваються та рухаються вперед. Тому підвищення інформаційної грамотності у здобувачів освіти є актуальною проблемою сьогодення. Значний вплив на розвиток інформаційної грамотності мають різні умови інформатизації усіх сфер життя, розвиток хмарних та мобільних технологій, використання багатоманітних застосунків, широке впровадження таких форм здобування освіти, як дистанційне та змішане навчання. Саме ці причини обумовлюють оволодіння достатніми цифровими компетентностями для неперервного та якісного навчання, а також професійного розвитку [6].

Раніше основним джерелом підвищення інформаційної грамотності була бібліотека. Саме там відвідувачі (користувачі) навчалися знаходити та добирати необхідну інформацію,

дізнавалися як користуватись каталогом, базою даних. З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій було розширено інформаційні напрямки, зокрема виникли наступні поняття: цифрова грамотність, комп'ютерна грамотність, мережева грамотність, медіаграмотність, Інтернет-грамотність [1].

Під інформаційно-цифровою компетентністю розуміють впевнене, критичне й відповідальне використання інформації та вміння взаємодіяти з інформаційно-комунікаційними технологіями для навчання, професійної діяльності та соціального життя.

Інформаційна грамотність – здатність отримувати доступ до інформації з різних джерел, критично оцінювати, фільтрувати та використовувати її [8].

Проаналізувавши ці два поняття, зробимо висновок, що інформаційна грамотність є одним з ключових компонентів інформаційно-цифрової компетентності [5, 7].

Проблема інформаційної грамотності є предметом наукових досліджень вітчизняних і закордонних учених. Найбільш важливі й складні аспекти формування мотивації до опанування інформаційною грамотністю досліджували В. Биков, О. Власій, О. Дудка, О. Жерновникова, В. Матяш, Н. Наливайко, О. Наливайко, Л. Перетяга, О. Трифонова та інші.

Інформація, беззаперечно, є важливим ресурсом соціально-економічного розвитку, основним ресурсом освітньої та духовної діяльності, фактором, що допомагає громадянам досягати кращих результатів у науковій діяльності, здоров'ї та праці, важливим елементом творчості та інновацій. За останні кілька десятиліть було зроблено багато спроб дати визначення інформаційної грамотності. Вони були ініційовані фахівцями бібліотечної справи. Найбільш цитованим і використовуваним визначенням інформаційної грамотності є визначення, прийняте Американською бібліотечною асоціацією. Згідно з цим визначенням, інформаційна грамотність означає розуміння попиту на інформацію та вміння знаходити, оцінювати й ефективно використовувати інформацію: «Інформаційно грамотна людина – це та, яка навчилася вчитися» [1].

Розвиваючи цю ідею, дослідники підкреслюють, що інформаційно грамотні люди знають, як вчитися, тобто вони знають, як організовані знання, як знаходити інформацію і як використовувати інформацію так, щоб інші могли вчитися у них. У найзагальнішому розумінні інформаційна грамотність – це засіб, за допомогою якого люди можуть визначати свої інформаційні потреби, знаходити та оцінювати якість інформації, зберігати та знаходити інформацію, використовувати її ефективно та етично, а також створювати та обмінюватися іншою інформацією та знаннями [1].

У країнах ЄС роботодавці оцінюють цифрові компетентності на рівні з професійними, тому що цифрові компетентності є основою для набуття професійних компетентностей. Розвиток інформаційної грамотності особистості відбувається в динамічному середовищі згідно з постійно виникаючих вимог часу. Соціальний чинник, котрий може забезпечити цей процес є не тільки система освіти, а й неформальна освіта та самоосвіта [2].

Одним із досить популярних засобів здобуття неформальної освіти та самоосвіти у сучасному світі стали платформи масових відкритих онлайн-курсів (МВОК), такі як: Prometheus, Coursera, Academy Cisco, Udasity, Udemy, EdEra тощо. Використання МВОК дозволяє здобувачам отримати актуальні знання у зручний час та способом маючи лише підключення до мережі Інтернет. Окрім того, широкий вибір платформ та курсів дозволяє здобувачеві обрати саме той, який задовольнити його освітні потреби [3].

У Інтернет-просторі можна знайти безліч різноманітних курсів для підвищення інформаційної грамотності. Одна з відомих українських освітніх платформ «Prometheus», має у своєму арсеналі курс «Основи інформаційної безпеки», який дозволяє опанувати прості та доступні принципи безпечної роботи з мобільними пристроями, зокрема, смартфонами та планшетами.

Така платформа як Coursera та онлайн-курси «Новинна грамотність» від Детектора Медіа, «Медіаграмотність: практичні навички» (авторська розробка відомого політолога, викладача Євгена Магди) тощо. Усі ці курси допоможуть користувачу розрізнити фейкові новини, зрозуміти вплив соцмереж та підвищити свою інформаційну та медіаграмотність [1].

Ще одним засобом формування інформаційної грамотності є проєкт «МедіаДрайвер», що являє собою мультимедійний посібник, покликаний на знайомство молоді зі світом медіа та формування вмінь шукати та використовувати інформацію, а також критично її сприймати. МедіаДрайвер складається з окремих локацій, серед яких «Світ Інтернету», «Що і як шукати в Інтернеті», «Знання в сучасному світі», «Плагіат та авторське право» і т.д. Особливістю даного сервісу є те, що він містить відеоматеріали, інфографіку та практичні приклади, що дозволить використовувати МедіаДрайвер не лише здобувачам освіти, а й викладачам на навчальних заняттях, а також батькам [4].

Таким чином проблема формування інформаційної грамотності є надзвичайно актуальною в сучасному світі, оскільки інформація стала важливою складовою культури та соціального розвитку, тому забезпечення інформаційної грамотності здобувачів є важливим завданням сучасної освіти. Одним зі шляхів вирішення даного завдання є освітні платформи, що дозволяють ознайомитись з поняттями інформації, медіа та навчають здійснювати пошук, критичну оцінку та добір інформації. Інформаційна грамотність є запорукою успіху в навчанні, роботі та житті в умовах цифрового суспільства.

Література:

1. Ващенко Л. Розвиток інформаційної грамотності дорослих в умовах неформальної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2020. С. 17–23. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-58-17-23>.

2. Князева М. Теоретичні засади підвищення рівня цифрової компетентності працівників закладів професійно-технічної освіти. *Упровадження сучасних педагогічних технологій в умовах цифровізації економіки та суспільства: регіональний вимір* : Матеріали регіон. науково-практ. семінару, м. Біла Церква, 2 черв. 2022 р. Біла Церква, 2022. С. 70–73.

3. Медведєва М.О., Жмурко О.І., Криворучко І.І., Ковтанюк М.С. Використання масових відкритих онлайн-курсів у підготовці майбутніх учителів інформатики. *Інноваційна педагогіка.* 2021. 33(2). С.159-164. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/33-2.31>

4. «МедіаДрайвер» - твій навігатор у світ медіа. *MEDIADRIVER.* URL: <http://mediadrivervonline/>.

5. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти : Колект. монографія / М. Антонченко та ін. ; ред. Л. Петрова. Суми : видавничо-виробн. підприємство «Мрія», 2021. 300 с.

6. Самойленко О. Формування цифрової компетентності у майбутніх фахівців з інформаційної безпеки. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. Т. 4, № 60. С. 157–161. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-25>.

7. Тітова Л. О. Онлайн-засоби формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання. *Věda a perspektivy.* 2022. № 5(12). С. 132–143. URL: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-5\(12\)-132-143](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-5(12)-132-143)

8. Учасники проєктів Вікімедіа. Інформаційна грамотність – Вікіпедія. *Вікіпедія.* URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_грамотність.

ЗБІРНИК
матеріалів міжнародної
науково-практичної
інтернет-конференції
молодих учених і студентів

XIII ГЛУХІВСЬКІ НАУКОВІ
ЧИТАННЯ – 2023.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СУСПІЛЬНИХ ТА
ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками.

Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники

E-mail: naukagnpu@gnpu.edu.ua

Глухів: Глухівський НПУ ім. О.Довженка, 2023